

Архітектура будівель та містобудування

УДК 711.4

*Масич Л. О., студентка групи 501-А,
Кузьменко Т.Ю., кандидат архітектури, доцент
Національний університет*

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

КОМПОЗИЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗАЛІЗНИЧНИХ ВОКЗАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ

Життя суспільства не можливе без пересування. "Via est vita" (дорога—це життя) – наголошували давньоримські мудреці. Транспортні системи, що забезпечують цей рух, є істотним чинником функціонування і розвитку всіх форм організації урбанізованих територій – від міських, міжпоселенних до міжрегіональних. Особливе місце серед сучасних видів транспорту належить залізничному, що здійснює найбільш масштабний зв'язок міста із зовнішнім світом за допомогою вантажних і пасажирських перевезень. Так, щороку через вокзали України проходить близько 470 млн пасажирів. Функціонування залізничного вокзального комплексу спрямоване насамперед на своєрідний матеріально-енергетичний обмін між містом і зовнішнім середовищем.

З погляду містобудівного формоутворення залізничні вокзальні комплекси (ЗВК) є одними з домінуючих вузлів міського каркасу. Вони стягують транспортні потоки (зовнішні і міські), залучають у свою структуру супутні (торгові, розважальні, ділові) функції і стають, таким чином, важливим містоутворювальним фактором. Перші враження про місто формуються під час "знайомства" з його вокзалом і привокзальною площею, тому вони сприймаються як "дзеркало" міста, його своєрідні "ворота" і візитна картка.

Елементи композиційної структури міста, в тому числі вокзальні комплекси, матеріально втілюють соціокультурні цінності міської спільноти у предметно-просторові структури, сприймаються візуально, утворюють такі якості його образу як: самотність, упорядкованість, стабільність, унікальність. Саме це і робить місто привабливим не тільки для городян, а й для мігрантів, що інвестують гроші, матеріальні цінності, інтелектуальні та творчі ресурси в місто.

Наявність в місті центрів високої соціальної активності повинно мати відповідну структурно-функціональну та композиційно-образну організацію. Традиційно, в морфологічному аспекті композиційну організацію міста можна представити як сукупність композиційних вісей (головних та другорядних), композиційних вузлів та домінуючих. Саме ці елементи просторової композиції складають найяскравіше враження від образу міста, формують його характер, специфіку, і, безумовно, архітектурну унікальність міського простору, що є важливою складовою та передумовою його сталого розвитку.

Для того, щоб унікальні елементи композиційної структури міста були максимально задіяні в якості складових необхідно узгодити місце їх розміщення з місцями просторових зв'язків «місто – зовнішній світ». Такими місцями є ЗВК. З іншого боку, мережа залізничного транспорту, в тому числі її вузлові елементи – залізничні вокзальні комплекси є найбільш значущими складовими, що формують планувальну і композиційну структуру сучасного міста

Створення багатофункціональних центрів на базі зовнішніх транспортно-пересадочних вузлів стало провідним напрямом в практиці сучасного містобудування [1 - 4]. Просторове об'єднання різних видів і форм обслуговування на території, що безпосередньо примикає до вузлів пересадки, або їх включення в транспортні об'єкти сприяє комплексному освоєнню міської території, високому рівню її благоустрою і інженерного оснащення. В структурі сучасних вокзальних комплексів розміщуються і швидко набирають потужність великі ділові, адміністративні, торгівельні комплекси і інші спорудження, що не грали раніше помітної ролі в художньому вигляді міста. Тісний взаємозв'язок транспортно-пересадочних вузлів з прилеглою територією і забудовою підвищує цінність міського простору що їх оточує, а також вимагає обгрунтованого підходу до функціонального насичення цієї території, її раціональної планувальної організації, інтенсифікації використання, ансамблевого композиційного рішення.

Таким чином, з погляду містобудівного формоутворення, залізничні вокзальні комплекси є одними з домінантних вузлів міського каркасу та композиційно-образної структури міста.

Література

1. Древаль І. В. Залізничний вокзальний комплекс як динамічна «візитівка» сучасного міста / І. В. Древаль // *Досвід та перспективи розвитку міст України. Проблеми розвитку найкрупніших міст України: збірник наукових праць.* – Вип.20. – 2011. – С. 250–259.
2. Швець Л.М. Містобудівні принципи формування залізничних вокзальних комплексів у структурі малих і середніх міст : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. арх. : 18.00.04 «Містобудування та ландшафтна архітектура» / Л.М. Швець. – Харків, 2013. – 20 с
3. Древаль І. В. Методологічні основи містобудівного розвитку залізничних вокзальних комплексів : автореф. дис. ... д-ра арх. : 18.00.04 «Містобудування та ландшафтна архітектура» / І. В. Древаль. – Полтава, 2013. – 36 с.
4. Рочняк Ю. Топологічні характеристики архітектурних просторів // *Вісник Національного університету „Львівська політехніка”.* – № 410. – 2000 – С.33 – 35.
5. Фуко М. *Другие пространства. Гетеротопии* // *Проект international.* – №19. – 2008. – С. 170 – 179.

